

týče v mínění soudu odvolacího, že správa železniční musila sýr vydati. V tomto směru přisvědčiti jest mínění soudu stolice druhé, že nastal případ vyšší moci dle Šu 84 žel. dopr. ř., neboť v době, o niž jde, totiž dne 28. října 1918 a v následujících po něm dnech Národní výbor byl, jak výslovně uvedeno jest v prvním odstavci zákona ze dne 28. října 1918, čís. 11 sb. z. a n., vykonavatelem státní svrchovanosti v republice Československé a rozsudek soudu odvolacího obsahuje skutkové zjištění, že místní hospodářská rada byla místním výkonným orgánem Národního výboru, z čehož následuje, že správa železniční byla bez výhrady povinna, podrobiti se rozkazu Národního výboru a místní hospodářské rady a podle rozkazu tohoto vydati sýr železničnímu konsumu za účelem jeho rozprodeje.

Čís. 2427.

Obchod, jež dlužno posuzovati dle předpisů o hře a sázce, jest zde i tehdy, když úmysl, směřující pouze k docílení kursovního zisku, byl sice jen na straně komitenta, komisionáři byl však znám.

(Rozh. ze dne 27. března 1923, Rv I 1093/22.)

Žalovaný provozoval prostřednictvím žalující bankovní filiálky bursovní obchody tím, že kupoval a prodával cenné papíry, hlavně akcie. Žaloba o zaplacení zůstatku z účtu byla o b ě m a n i ž š í m i s o u d y zamítnuta, o d v o l a c í m s o u d e m z t ě c h t o d ů v o d ů: Za diferenční obchod pokládala nauka i praxe původně jen dodávací smlouvu nebo smlouvu kupní s pozdějším dnem splnění, při níž úmysl stran nesměroval ku skutečnému dodání zboží nebo cenných papírů, nýbrž pouze ku placení rozdílu mezi cenou smlouvenou a cenou tržní nebo bursovní pozdějšího určitého dne (dne lhutního), kde tedy právo a povinnost k skutečnému splnění byly smlouvou přímo vyloučeny. Taková úmluva může se státi buď výslovně nebo mlčky, konkludentními činy, když z okolností vychází, že dle úmluvy stran nemá býti reálně plněno, nýbrž jen rozdíl cen zaplacen. Během doby rozšiřovala judikatura vždy více obor konkludentních jednání, z nichž dalo se usuzovati na zmíněný úmysl stran, a připouštěla vždy větší měrou námitku komitenta vůči komisionáři, že při smlouvě nešlo o skutečné plnění, nýbrž jen o diferenci, a to i tehdy, když úmysl i jen jedné strany směřoval ku zaplacení rozdílu cen, druhá strana však úmysl ten znala, pokud se týče dle okolností znáti musila. Vývoj ten dospěl tam, že za diferenční obchody pokládají se v podstatě vůbec spekulativní obchody soukromníka, jež sahají dále, než může převzetím nebo dodávkou zboží nebo cenných papírů splniti. Je proto i takové obchody posuzovati, jelikož obchodní zákon nemá o nich zvláštních ustanovení, dle předpisů § 1270 a násl. obč. zák. o hře a sázce. Úmyslem a účelem těchto zákonných ustanovení je; zabrániti ztrátám, jež mohou snadno vzniknouti z lákavé a svůdné hry na dluh. Obchody směřující nikoli ke skutečnému nabytí nebo prodeji cenných papírů, nýbrž jen k docílení kursovního zisku, je pokládati nejen za spekulativní obchod, nýbrž přímo za hru. Klesání a stoupání kursu neřídí se

totiž vždy jen národohospodářskými zákony a není vždy odůvodněno skutečnými poměry, nýbrž je mnohdy důsledkem okolností čistě nahodilých nebo vlivu finančně mocných činitelů, trh ovládajících. Obchody takové mohou smluvníku bez zvláštního přičinění, bez námahy a rychle přinést značný zisk, avšak také rovněž náhle a neočekávaně velké ztráty. Naděje na snadný a rychlý zisk láká a svádí ku spekulacím obchodům toho druhu i osoby, jež nemají k tomu dostatečných prostředků, a jež se pak nad své síly pouštějí do spekulací. Obchody ty jsou hrou, jsou sice dovoleny, nejsou-li však kryty, jsou hrou na dluh a pohledávky z nich nežalovatelný. O takovou hru šlo dle výsledků jednání a provedených důkazů i v tomto případě. Žalovaný byl přednostou stanice a to stanice venkovské. Byl tedy svým povoláním i bydlištěm dalek skutečnému provádění obchodů cennými papíry. Úhrnný roční služební příjem žalovaného činil dle předložených dokladů v roce 1917 jen 3435 K 48 h, v r. 1918 4.580 K 06 h, v r. 1919 7345 K 43 h, v r. 1920 15.190 K 53 h, stačil tedy vzhledem k notorickým drahotným poměrům sotva ku krytí nejnutnějších potřeb životních. Jaké příjmy mimoslužební měl žalovaný a v jaké výši, žalobkyně ani neuváděla. Žalobkyně tvrdí sice a seznal také svědek Karel P., že žalovaný vystupoval jako velice zámožný muž a že se chlubil, že má les v ceně 80.000 – 100.000 K a že by mohl papíry v případě potřeby si ponechat i delší dobu a vyčkati příznivějšího kursu. O tom však, zda údaje tyto odpovídaly pravdě, důkazy nebyly ani nabídnuty. Je ovšem přirozeno a vysvětlitelné, že žalovaný, chtěje docílit úvěru u žalobkyně, hleděl vzbudit dojem osoby úvěru schopné.

Žalobkyni náleželo však, jak je také u peněžních ústavů obvyklé, zjednat si informace o skutečných poměrech žalovaného, nechťela-li se spokojiti jen s tím, co dáno jí ku krytí. O tom, co žalovaný zamýšlel svými obchodními spekulacemi, nemohla býti žalobkyně v pochybnosti, když svědek Karel P., jenž vedl jednání se žalovaným, seznal, že se mu žalovaný hned na počátku svěřil, že prohrál při bursovních spekulacích a že by si rád něco vydělal. Že žalobkyně věděla, že žalovanému nejde o skutečné dodání cenných papírů, nýbrž jen o to, aby získal kursovní diferenci, vychází také jednak z dopisu jejích, jednal z okolností, potvrzené svědkem Cyrilem S-em, že si žalovaný u žalobkyně žádných papírů nevybíral, že koupené papíry nevyplácel, nýbrž že dal žalobkyni zálohu a že byly pak papíry pro něho kupovány na úvěr a záloha že sloužila jako krytí. Záloha tato činila původně pouhých 10.000 K, v roce 1918 byla zvýšena o 6800 K. Naproti tomu bylo již v prvních dvou měsících obchodního spojení, totiž v říjnu a listopadu 1917 zakoupeno pro žalovaného cenných papírů za více než 146.000 K a prodáno za více než 122.000 K. Podle posudku znalců byl obrat koupených papírů rychlý a přesahoval za několik let 1.000.000 K, což majetkovým poměrům žalovaného nebylo nijak úměrné. Že také žalobkyně nepokládala žalovaného za tak zámožného, by jí jeho majetkové poměry skytaly dostatečnou záruku a jistotu za její pohledávky, vychází z dopisu jejího, v němž mu píše, že by bylo záhodno, aby si ve svém obligu poněkud ulehčil a proto některé papíry prodal, načež by mu žalobkyně mohla po případě koupiti nějaký lacinější papír, jenž má naděje na vzestup. Že i první soud měl při svém rozhodnutí na mysli nepoměr mezi výší obratu při ob-

chodu cennými papíry a majetkovými poměry žalovaného, vychází z toho, že poukazuje v rozhodovacích důvodech k tomu, že účelem zákonného ustanovení je, by jisté kruhy obecnstva neoddalaly se vášni hry bursovní nebo jiné hry jejich finanční prostředky převyšující. Uvažuje všechny uvedené okolnosti bere i soud odvolací za zjištěno, že úmysl žalovaného nesměřoval ku skutečnému dodání nebo převzetí cenných papírů, nýbrž jen k docílení kursovního zisku, totiž rozdílu mezi kursovní cenou v den označený jako den nákupu, a cenou v čas uvedený jako den prodeje a že úmysl ten se zřetelem k poměrům právě vyličeným byl žalobkyni znám. Pokládá-li tedy první soud obchodování ono na straně žalovaného za hru, nelze v tom shledávati nesprávné posouzení věci po stránce právní. Jak již shora bylo uvedeno, je účelem ustanovení §§ 1270 a násl. obč. zák. zabrániti ztrátám, jež mohou vzniknouti z lákavé a svůdné hry na dluh. Takové ztrátě nemohlo však býti zabráněno tím, že žalobkyně přes to, že věděla, že úmysl žalovaného nesměřuje k skutečnému dodání a převzetí papírů, papíry ty do jeho depot skutečně vložila. Pro posouzení právní povahy smlouvy jsou rozhodnými úmysl a vůle stran při uzavření právního jednání a nikoli, jak se ta která strana později zachová. Mylným je také názor odvolatelky, že o hru nemůže tu jíti již z toho důvodu, že žalující banka na výsledcích obchodování žalovaného nijak neparticipovala, kdežto rozhodným známkem hry že je, že si strany vzájemně slibují jisté plnění, takže zisk jedné znamená ztrátu druhé a naopak. Jde tu o obchodování, jež jen právně postaveno je na roveň sázce nebo hře (§ 13 zák. bursovního ze dne 1. dubna 1875 čís. 67 ř. zák., čl. XXV. uv. zák. k c. ř. s. a čl. XXIX. uv. zák. k ex. ř.), aby však strany stály vůči sobě jako hráči v právnickém smyslu, není třeba.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Výtka, že odvolací soud nesprávně posoudil věc po stránce právní, neobstojí. Odvolací soud zjistil nejen, že úmysl žalovaného nesměřoval ku skutečnému dodání nebo převzetí cenných papírů, nýbrž toliko k docílení kursovního zisku, totiž rozdílu mezi kursovní cenou v den, označený jako den nákupu a cenou v čas, uvedený jako den prodeje, nýbrž též, že tento úmysl se zřetelem k poměrům, vyličeným v odvolacím rozsudku, byl žalobkyni znám. Toto zjištění jest zjištěním skutkovým, ježmuž nelze s úspěchem odporovati v dovolacím řízení a jímž dovolací soud jest vázán. Vezme-li se však toto zjištění za základ, nelze dospěti k jinému právnímu závěru, než k tomu, k němuž došel soud odvolací, totiž že mezi stranami nešlo sice o diferenční obchody v p r a v é m slova smyslu, při kterých dle srovnalé vůle obou stran vyloučeny jsou právo a závazek, převzítí skutečně cenné papíry, a místo toho jest ujednáno, že bude placen pouze rozdíl (diference) dvou cen, — ale přece o obchody, jež posuzovati jest dle zásad o hře a sázce, vyslovených v §§ 1271 a 1272 obč. zák., tedy o obchody ne sice zapovězené a nedovolené, ale bez přiměřeného krytí nežalovatelné. To vyložil odvolací soud tak podrobně a vystižně, že lze dovolatelku odkázati na rozho-

vaci důvody, přičiněné k napadenému rozsudku, zvláště když se v dovolacím spisu v podstatě jen opakuji námitky, které byly vzneseny již v první a druhé stolici, ale nižšími soudy byly vyvráceny. Z toho, že účet žalovaného byl do začátku roku 1920 dostatečně kryt, plyne jen ten důsledek, že do té doby byla by mohla žalobkyně dožadovati se soudní pomoci pro svou pohledávku podle §u 1271 obč. zák., kdežto od té doby, kdy, a potud, pokud krytí nepostačovalo, pohledávka žalující banky pozbyla žalovatelnosti. Že žalobkyně vystupovala jako komisionářka, nevadí, jakmile jest zjištěno, že věděla o úmyslu žalovaného, nepřevzítí dotyčných cenných papírů, nýbrž spekulovati jen na kursovní rozdíly, poněvadž za tohoto předpokladu forma komisionářského obchodu a zámlínka efektivního kupování a prodávání cenných papírů sloužily jen k zastření hry. Pokud žalobkyně ke konci dovolacího spisu vytýká, že tak daleko, jako se stalo v odvolacím rozsudku, rozšiřovati pojem hry a přenášeti risiko ztráty z takových obchodů na banku je financující, — bylo by snad možno za normálních poměrů, nikdy však za poměrů mimořádných, které zavinily všeobecnou poválečnou katastrofu, — poráží sama sebe, neboť, byly-li obchody, jaké mezi ní a žalovaným byly prováděny, hrou za poměrů pravidelných, nepozbyly této povahy proto, že později nastaly poměry mimořádné, které mohly míti vliv jen na jejich finanční výsledky.

Čís. 2428.

Hlediska rozhodná při výměře výše výživného manželky dle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s.

(Rozh. ze dne 27. března 1923, Rv I 1172/22.)

Manželství stran bylo rozvedeno z viny obou manželů. K napotomní žalobě manželky, by jí manžel platil výživné 700 Kč měsíčně, přiznal jí procesní soud první stolice měsíčních 300 Kč; o d v o l a c í s o u d snížil k odvolání obou stran přisouzené výživné na 260 Kč měsíčně. N e j v y š š í s o u d vyhověl dovolání žalobkyně potud, že zvýšil měsíční výživné na 320 Kč a poukázal dovolání žalovaného na toto rozhodnutí.

D ů v o d y:

Obě strany, dovolavše se, uplatnily dovolací důvod čís. 4 §u 503 c. ř. s. Manželství rozvedeno bylo z viny obou stran, jde o určení výživného podle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. Podle něho má od případu k případu se zřetelem na všechny poměry a na důvody slušnosti, manželce svědčící, manžel výmínečně býti přidržen ku poskytování slušné výživy manželce. Prvá náležitost, zdali totiž případ shora zmíněný nastal, byla rozřešena nižšími soudy kladně s konečnou platností, poněvadž dovoláními je napaden jedině r o z s a h přisouzeného výživného. Ale i ve příčině rozsahu výživného sluší zdůrazniti, že slova »od případu k případu« znamenají, že nemá jimi býti